

ר ש י מ ו ת ס פ ר ו ת י ו ת

בספר „בנסת" לשנת ת"ש פרסם המשורר יעקב כהן הזיון בן שלש עלילות, — אחד הדברים המעולים ביבול השנה שחלפה. מקום המעשה — העיר לונ, שעליה אושרת האגדה: „היא לונ שצובעין בה תכלת, היא לונ שבא סנחריב ולא בבלקה, נבוכדנצר ולא התריבת, ואף מלאך המות אין לו דשות לעבור בה, אלא זקנים שבה בזמן שדעי תן קצה עליהן יוצאים תוץ לתומה ותן מתים". קטע זה מן האגדה הוצב בפתח החזון ששמו „בלונ".

בקצה נאה מאד מצא המשורר באגדה קטנה ועמוקה זו, המתקנת סדרי עולם על פי דרכה בחיי עיר אחת. אותה עיר זכתה שלא מצאה הקטסטרופות של ההיסטוריה, וחיי יושביה לא היו נספי דים גם בדרך כל הארץ. העיר היתה מוקפת תומה ולפנים מן החומה שלמו החיים לכדם, ובבוא העת היה הם הפץ החיים ואדם עם והולך מינם אל המות לרצונו, ולא המות בא אל האדם שלא לרצונו. (הדבר מוכר מאד את רעיונו חיו של ל. סצ'ניקוב על טיב המות בצורתו הנכונה). אנשי העיר עסקו במלאכת כפיים, אך טהורה היתה מלאכתם, מלאכת תכלת. — זו לונ, שהחיים לא נפגמו בה ביד אדם וממילא גם לא בידו שמים, בחר לו בעל החזון לנו חזונו, המלביש בעלילה פיוטית יפת דקמה בעיתויסוד, ישנה ואינה נישנת, כעית הציביליזציה ושבנדלה.

העיר לונ שהמשורר מביאנו אליה שובנת לה מתוך לעגול הציביליזציה, אינה שמעה לא תנוע אליה כלל. היא חבויה מעין העולם הגדול וסגורה בפני רגל זר ורזה סמרהק. החיים בעיר זו אידיליים, פטי רוארכאליים, בלי רוחות, בלי קול הגלגל המנסר בעולם ובלי הכל פיו של מלאך המות. יוצר החזון לא דפק את מוח הדמיון ולא בנה בנין מחומר ולבנים אשר עין לא ראתם. הוא נטל רק אותו יסוד אנדי שאין למלאך המות שליטה בעיר זו, ולא שת עליו כל נוספות של ציורי אגדה. לפנינו סביבה אנושית. בלי סככים, בלי קליפות, שקופה וסרובה לנו בכל תניה. שום גוון אכסוטי לא ניהן לה. אין גם כל גוון של לאום ודת. (לחנם מופיע המחבר לאחד האישים את התואר כוהן — בכל מהלך המחזה אין עקבות פולחן ומעשיכהונה). לא בלי טעם רק נבחרו גם שמות האנשים — כמו שרה, ענתו, תרים, ברקום, ישבק וכיוצא — שאין חוטי זכרון היס' מורי מוליכים מהם ואליהם. לעיר לונ צביון אנושי סתם, בטהרתו. חיה שופי טים, אך אינם גם הם אגם שהעלה ידוקה. יש תנועה בתוך עינולם, יש שבר לולים, יש צמאון דעת ויש נבזי'היים. לא עדת אנשים ילדים אשר תום קדומים זרוע עליהם, — אור של בנרות חיים כבי נסוך על פני העדה הזאת, אך בנרות שלא סרחה ולא יצאה לתר' בות דעה. אורה צה, נקי מאותם יצורים משתית וערערים המטלאים כל סביבה אנושית. גם כששואפים אותו מתוך הספר מרפא הוא לרות.

החזון מתחיל להתרקם בבית ראשי העיר בלון ביום מלאות לו מאה שנה, העומד להיות גם יום הארוסין של צעיר רת המשפחה, דור רבעים לזקן המשפ' חלה. מיד קמה ונעבה לפנינו אלומת דור רות בריותוקם, מתפארת שיבה עד אפי העלומים. חפר זך משוך מכל אנשי האידיליה הזאת ולראש כל סדמות זו אשר נחנה בהדרת שנים, ברוח צלולה ונדיבה, באוריתבונות. כל יפעת החיים וחבמת החיים של העיר לונ ינוז ביוחו

של זקן זה. הנה באים זקני העיר לברך את האיש אשר עליהם בהתענל צבא שנותיו. מה בפי בן המאה? הוא מודי עם תפצו: „לקרוא שבת לי מעמל כל החיים ולשים עין על סובי ולהתבונן אל העולם לא ראיתו זה כבר, ואל המעשים הנעשים על ארץ, ולבחון אותם עוד פעם לאור שקיעת יומי, צח יתר ושוקט". האיש שבע ימים ופעלים, אך צמא התבוננות. הוא השומר מודשת עיר לונ ופקרון רותה, ונפשו יודעת עם זאת את המית הכסופים אל מרחבי עולם רכי התעלומה; אולם המיה זו רק מוסיפה תכלין לשירת החיים בעיר לונ ואינה מובילה תוצה למעל, אשר שלות עולם נסוכה עליו.

ופתאום טפחה רוח על החיים השאר ננים האלה והעלתה קצה ושלחה גל. איש זר בא בשערי העיר, אחד מטממאי עולם אשר נפישם לא תשבע לעולם, הוא מביא את בשורת הפלאות אשר תוללה רוח האדם ומטיל את השאור של העולם הגדול בסרב אנשי לונ.

גדולים קסמיה ומדוהיה של הבשורה בפי המבשר, המעורר, המתסיס. אכן גם בלונ העיר נמים השמרים שניתן להעיר רם לתסיסה ולקומם בנים על אבות. נמחרי רוח מצויים גם בסרב צעירה, ואחד מהם הוא שנמחר להכניס את הור אל העיר פנימה. הור קם להחיש את דופק החיים בלונ ולפרוץ את הגדרים הגודרים בינה ובין העולם. הכל יודעים את המתירי קשרים עם העולם הלא הם קשרים גם עם מלאך המות. אך הור יודע למסוך סם המתקה גם בכוס זו. והעיר לונ נהפכת למתנים.

השתלשלות הדברים מאדעת, פעמים איךמספר נישנו והלכו בוארואציות שור נות בדברי הימים. גלי העולם הגדול פורצים ובאים אל הפנות השאננות ונודפים אותם אל תוך השבולת הכלי לית. אל לונ בא הנל בדמותו של אחד קוסם ומדיה. אולם הקסמים אמת והמדוזחים אמת. ניכר הדבר, כי הברעה נמורה אין גם ברוהו של המשורר, כי על כן יצק כוח שוה במערכי דבוייהם של שני הצדדים. הקרוב מכל לרוחה של העיר לונ הוא גם עתה ראשהעיר הזקן, אשר אסף את הור אל ביתו ולא ישבע שיטמוע את הנצורות והפלאות אשר בפיו, כשמוע ומיזותיו של עוף-מרח' קים, וגם נתנהו לדבר דביו באוני העם ואחרי שסכסך חלה את רוח העם של- החו מן העיר. התנהגותו היא משנה טכסים ולא מדחחלב. לכן אין דמותו נפגמת מכל התקלות שנגרמן על ידו ומשנה יפעה לו בהחליטו, כי יומי בלה

והוא יוצא למשעול אשר מעבר לשער. הפרובלמטיקה של המחזה אינה חדר' שה. מימי רוסו ואילך לא נדם קול הספק, שהטיל הוגה זה בדרכה של האי' נושות התרבותית ובטיבת של אותה קידמה שעליה גאותה. האין תקידמה הלון מחירת הצעד רק מצעירה אותנו למדהפות? כי מאן ולאן מתקדם האדם, אם לא מפיסע סכורתו ומקוב היותו, מהיק הטבע שבו שמחו אלהים. אל היסם של חיים מלאכותיים, עקורי שרשים, השוכי לוח הבריאה ושכתי מנוחה ומרגוע, חיים שגורו על עצמם נדודי עולם מכל תחנה שהגיעו אליה ותלאה אל אי-נבול? ערעור זה על ברכת הציביליזציה מוצא לו קרקע פורה בתקופות של פורעניות הבאות לעולם מעידן לעידן בעטיה של זו, וביתר שאת עשוי הספק לשוב ולהתעורר בתקופתנו, כשהקידמה הטכנית השחיוה כל כך את כלי המשחית, המביאים בליה על אדם ונוי.

מחזהו של יעקב כהן אינו מנלה צלעות הדשות בכעיה ואינו מרחיב את רכוש החנות, הצרור בה משכבר. אולם העולם שיצר כאן נכנס לנפש וחי בו את חיוו. אל השם לונ יצפ תוכן מוחשי ופיוטי, עד שהוא עשוי מעתה להיות קים בפיו כשפדבר עברי לאי-חיים אידילי ומבמת-אושר על יד השמוח אר קדוה וארלוראדו שנכנסו למחזור התרבותי הכללי. את דברו האגדה הלצי רים, אלא זקנים שבה בזמן שדעתן קצה עליהן יוצאים תוץ לתומה ותן מתים" העמיס מאד והפכם לשירת-חיים. התמונות של „החולכים למות" הן מן היפות במחזה, שכולו אינו יורד מרמתו הפיוטית בשום מקום ואינו הדל להיות גם דקמה חיה. הליפות הדברים בפי האנשים אינם יוצאים מכלל דבור, אך נכנסים לכלל שורה, הוריעה כולה שלמה מאד כפרטיה ובכלליתה ואין זני יוצא להפריע שלמות זו.

מסגולת יצירתו של יעקב כהן היא, שהדברים הנקמים כרוחו אינם משתבי דים, אלא נכנסים שלמים ויוצאים של מים. שום הטייה של ספירת-יחיד אינה חלה בהם. הוא הדבר גם כסגנונו של המשורר — סגנון זך ומנוכך, נקי מכל אבק פנימה, ערב ושקוף, והעיקר — עברי למופת. ושוב בלי סימן של הר' תודי-יחיד, שנעשה דבר-עיקר במערכי יצירתו. ביעקב כהן חיה סגולת הקלסיות החולכת ונעלמת מן האופק. ככל אשר יטו דרכי יצירה לצדדין שמורה אצלי דרך-מלך מיישירה מאד של חנות וניב.

א. קייב